

Bilfri Søndag(e) i hele Aarhus kommune i 2024

Forslag stillet af Thure Hastrup (UFP)

Hvad vil vi gerne opnå? Hvorfor stilles forslaget?

Med forslaget vil vi gerne opnå at Bilfri søndag gøres til et fast led i indsatsen for at reducere CO2 udledningen, samt inspirere byens borgere til generelt at anvende bæredygtige transportformer, og nye måder at skabe liv og bruge byrummene i kommunen.

Forslaget sigter mod at opskalere forsøget med den første Bilfri søndag i 2023, så der i 2024 (og overslagsårene 2025 og 2026) gennemføres to Bilfri søndage om året. Den ene kan placeres i Aarhus Festuge og den anden på et tidspunkt med mere normale trafikforhold. Det kunne være under den Europæiske mobilitetsuge i september.

Der skal sikres en god planlægningshorisont. Der skal sikres tilstrækkelig og helst gratis kollektiv transport og evt. transport med dele-elbils ordninger, så det er muligt at transportere sig til vigtige ærinder og arrangementer i andre dele af kommunen, f.eks. cykelløb.

Fællesråd, lokale foreninger, handelsforeninger, erhvervsliv m.fl. skal inddrages i planlægningen, så de Bilfri søndage kan bruges til torvedage, fest i gaden, og andre lokale initiativer.

Realiseringen af de Bilfri søndage skal anskues på flere niveauer og med forskellige indsatser, som både inspirerer til handling og giver gode dialoger om, hvordan vi kan opnå klimaneutralitet.

Hvorfor?

Den første Bilfri søndag siden oliekrisen i 1970'erne bliver nu en realitet søndag den 27.08.2023. Søndagen falder på den første søndag i Aarhus Festuge, som bidrager til realiseringen. Gennemførelsen af Bilfri søndag blev vedtaget i en reduceret form i budgetforliget om Budget 2023. Som det fremgår af budgetaftalen:

Bilfri søndag: Sommer-gågader i Vestergade, Klostergade og Graven har været indført med stor succes og har medvirket til at skabe liv og nye måder at bruge byen på. På den baggrund ønsker forligsparterne at afprøve en lokal bilfri søndag. Dette vil være til glæde for byens brugere og kan samtidig nedbringe CO2-udledningen og inspirere borgerne til generelt at anvende bæredygtige transportformer.

Allerede belysningen af budgetforslaget fra 2022 ridser nogle ideer op:

”Nyere erfaringer med bilfrie søndage indikerer, at den mest hensigtsmæssige tilgang oftest er implementering af bilfrie søndage på strategisk udvalgte strækninger, hvor der er ønske om at aktivere vejarealet til andre formål. Eksempler kan være de årlige markedsdage i hhv. Jægergårdsgade og Vestergade, eller lukningen af Frederiks Allé i forbindelse med festugen. Fælles for disse begivenheder er, at der er planlagt konkrete aktiviteter på vejarealet, der bidrager med aktiviteter og en herlighedsværdi, som vurderes at opveje geneeffekterne fra den reducerede afviklingsmulighed for biltrafik. Om noget lignende vil gøre sig gældende for bilfrie søndage afhænger af det lokale engagement i at udnytte de muligheder, der opstår i disse rum.”

Bilfri søndag er ikke helt fremmed:

Under oliekrisen i 1973 blev der med et regeringsindgreb indført bilfrie søndage. I knap tre måneder måtte kun bilister med særlig tilladelse køre om søndagen. Konceptet har de seneste år fået en genfødsel på

grund af klimakrisen. Flere europæiske hovedstæder har forsøgt sig med bilfrie dage, hvor cyklister og gående har haft prioritet. I 2016 var der i København en enkelt bilfri dag. Det skete både for at bruge byrummet alternativt, men også for at teste, hvor ren luften blev. Flere steder i landet har byer eksperimenteret med bilfrie områder. F.eks. har Køge lavet forsøg med bilfri i midtbyen om lørdagen i sommermånederne. Under den årlige europæiske mobilitetsuge i september holder mange hovedstæder såsom Bruxelles, Amsterdam og Paris ofte bilfrie søndage.

Gratis offentlig transport. Idéen med bilfri søndag er at skabe mere bevidsthed om, hvordan byen bliver uden biler. Derfor arbejder kommunen også på at gøre det gratis at tage offentlig transport dagen igennem. Her kan letbanen og busserne blive gratis i byens indre zoner.

En del af inspirationen til budgetforslaget om at indføre Bilfri søndag(e) i 2023, var de planer der blev formuleret lige efter Ruslands invasion af Ukraine. For at undgå afhængighed af russisk olie og gas, ved at sænke energiforbruget af fossile brændsler, kom EU-kommissionen og International Energy Agency (IEA) på banen med udspil hver for sig og sammen om bilfri søndage, som et af de effektive tiltag. Her kom International Energy Agency med en "10-point plan" hvor Action # 3 er "Car-Free Sundays in cities". Link:

[A 10-Point Plan to Cut Oil Use – Analysis - IEA](#)

EU – kommissionen og IEA udsendte i 2022 en kort vejledning til EU-borgerne om "Playing my part: How to save money, reduce reliance on Russian energy, support Ukraine and help the planet". Det kunne også være en del af formålet og fortællingen om hvad vi vil opnå ved Bilfri søndag(e) i Aarhus kommune. Punkt 6 hedder "Leave your car at home on Sunday in large cities".

[Playing my part \(europa.eu\)](#)

"Cities should promote car-free Sundays and do them often. Car-free Sundays are already a regular fixture in many countries and cities. Brussels, Edinburgh, Milan, Paris have all used them to promote public health, community-oriented spaces and cultural events. More than 3 000 towns and cities registered for the European Mobility Week in 2021, which included a commitment to a car-free day. If you live in a large city, leaving your car at home every Sunday could save your household EUR 100 a year."

En anden del af inspirationen til forslaget om bilfri søndag(e), var udfordringen med at nå Aarhus Kommunes målsætning om CO2 neutralitet i 2030. Som det er fremgået af Klima & Bæredygtigheds udvalgets bestilte analyser og nu den opsamlende rapport med anbefalinger, så er der en manko på 60% af CO2 forureningen fra privattransporten i år 2030, der *ikke* er peget på løsninger på.

Det er således en stor del af rationalet bag Bilfri søndag at undersøge hvilken effekt en bilfri søndag potentielt kan have på reduktion af CO2 forureningen.

Et eksempel blandt flere: [Try leaving your car at home for Edinburgh's World Car Free Day – The City of Edinburgh Council](#)

[World Car Free Day with Living Streets | Living Streets](#)

Eventuelle input til hvem, hvad, hvordan og hvor mange ressourcer:

Selvom planlægningen af den Bilfri søndag har været forsinket og realiseringen af forslaget reduceret i omfang, ønsker forslagsstilleren at bygge videre på de erfaringer der kan indhentes på baggrund af den "pilot Bilfri søndag" der kan nå at blive gennemført den 27. august 2023.

MTM Mobilitet har udarbejdet et forslag til realisering med flere elementer, som Aarhus Festuge vil bidrage til at gennemføre:

- Første del af indsatsen trækker på det historiske om "Bilfri søndag"
- Anden del af indsatsen omhandler initiativet "Gaden er din", som giver mulighed for alle, der har interesse, til at gøre brug af et gaderum/en gadestrækning.
- Tredje del af indsatsen omhandler en debat/talk om "grøn mobilitet", hvor man inviterer debattører/aktører med forskellige holdninger til emnet.
- Fjerde del er et tilbud om gratis kollektiv trafik i zone 1 og 2 som alternativ til bilen. Dette skal ske samme dag som "Bilfri søndag".

Erfaringerne med gennemførelsen af "pilot Bilfri søndag" 27. august kan bruges til at opskalere omfang og indhold, og give en klar indikation af omkostningerne ved de enkelte tiltag. Afspærring af Aarhus Midtby inden for Allé gaderne vurderes at koste op til 2 mio. kr. hvis det skal indgå.

Finansieringskilder: Med en god planlægningshorisont er det oplagt at søge nationale og lokale fonde og puljer. Lokale arrangementer kan søge sponsorer. Der kan også sikres bidrag fra lokale uddannelsesinstitutioner, forskningscentre og civilsamfundsorganisationer, frivillige foreninger mm til at gøre realiseringen så lokalt forankret som muligt. Hvad der så skal sikres af minimumsfinansiering, kan måske være 3-5 mio. kr.? Det kommunale bidrag kan finansieres over Klimafonden.